

De zaak van de smeltende dinosaurus. Overpeinzingen bij 22 jaar werken in de wereld van het bouwrecht

De zaak van de smeltende dinosaurus

Overpeinzingen bij 22 jaar werken
in de wereld van het bouwrecht

prof. mr. dr. M.A.B. Chao-Duivis

Eerste druk

's-Gravenhage - 2019

De omslagfoto is genomen in de basiliek Notre Dame in Cléry-Saint-André in de buurt van Orléans. Op de afbeelding staat de wenteltrap die gebruikt werd door de koning om ongezien bij zijn privévertrek in de kerk te komen en vandaar de diensten bij te wonen. Wat doet deze foto op de omslag van dit boekje? De inhoud van deze publicatie is een resultaat van overpeinzingen. Peinzend over hoe de omslag eruit zou kunnen zien kwam Rob Kluitenberg met een foto waarop een wenteltrap was te zien. Geen lelijke foto en de boodschap vond ik duidelijk, maar ik had een mooiere wenteltrap gezien. En dat is wat u op de omslag ziet: een foto die ik in 2017 maakte in de buurt van Orléans. Symbool van nadenken en tegelijk van een bijzondere architectonische schoonheid.

ISBN 978-94-6315-048-4
NUR 822

© 2019, M.A.B. Chao-Duivis

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeverij. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van art. 16h tot en met 16m Auteurswet 1912 jo. het Besluit van 27 november 2002, Stb. 2002, 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken dient men zich tot de Stichting Instituut voor Bouwrecht te wenden.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Voorwoord

Eind oktober 2019 neem ik afscheid als hoogleraar van de Technische Universiteit Delft, waar ik sinds 2004 de leerstoel Bouwrecht bekleedde en als directeur van het Instituut voor Bouwrecht te 's-Gravenhage, waar ik sinds 1997 werkte.

Ter gelegenheid van mijn afscheid in Delft verschijnt mijn afscheidsrede die dezelfde titel draagt als deze publicatie.

Het boekje dat voor u ligt, heeft de titel en het onderwerp gemeen met die rede, maar bevat deze niet als zodanig. U treft hier een uitgebreidere uitwerking aan van mijn overpeinzingen betreffende het *Design and Build* model, juridisch correcter aangeduid als het geïntegreerde model. Ik ga terug in de geschiedenis van het model en sta stil bij wat de toekomst zal brengen.

Waarom koos ik dit onderwerp? De periode dat ik directeur was valt samen met de stap naar de juridische vormgeving van het geïntegreerde model aan het eind van de vorige eeuw en valt samen met de stap die in mei 2019 door Rijkswaterstaat (RWS) is aangekondigd inhoudende dat het gebruik van dat model terug gedrongen wordt. Ik vond het een uitgelezen moment om bij die ontwikkeling stil te staan.

Ik neem afscheid van mijn werkzaamheden als directeur van het Instituut voor Bouwrecht. Van deze gelegenheid maak ik dan ook graag gebruik om mijn grote dank uit te spreken dat ik meer dan twintig jaar die positie heb mogen bekleden bij dit bijzondere Instituut. Ik kende het Instituut uit mijn studietijd toen ik bij de eerste directeur, professor Straver, mijn afstudeerscriptie schreef. Wie had kunnen denken dat ik jaren later aan zijn tafel zou zitten?

Het is een mooie tijd geweest met veel ontwikkelingen binnen en buiten het Instituut.

Binnen het Instituut was de grootste ontwikkeling dat de subsidies wegvielen. Daarmee verdween een oude zekerheid. Wat daarvoor in de plaats kwam, een groot onderwijsprogramma en een eigen uitgeverij, bleek zozeer in een behoefte te voorzien, dat het Instituut zijn positie als kennisontwikkelaar, kennisaanbieder en platform voor alle geledingen van de bouwrecht-gemeenschap niet alleen bestendigde maar vooral ook uitbreidde.

De wereld buiten het Instituut veranderde ook. Nieuwe contractmodellen, nieuwe regelgeving op alle mogelijke gebieden, de toenemende belangstelling voor het aanbestedingsrecht, de juridische gevolgen van de klimaatveranderingen, de grote wetsoperaties (recent: de Omgevingswet, de Aanbestedingswet en de Wet kwaliteitsborging), de nieuwe technieken die het werken hoe en waar dan ook ingrijpend veranderen. Terugkijkend op al die ontwikkelingen doet het mij bijzonder veel plezier om te zien dat het Instituut er steeds weer bij was: door wetenschappelijk onderzoek, cursussen, publicaties, expertmeetings, voordrachten etc. Het Instituut was

toen ik aantrad in 1997 al de spin in het web van het bouwrecht en is dat gebleven te midden van al deze soms tumultueuze ontwikkelingen.

Ik sluit dit voorwoord af met een woord van dank. De volgende personen wil ik graag dank zeggen voor het kritisch lezen van (delen) van mijn betoog: A.G. Bregman, E.M. Bruggeman, A.M.B. Chao, F.A.M. Hobma, L. Maas, N. van Wijk en Y.R.R.R. de Mul; en voor het vele onderzoekwerk en het ordenen van het notenapparaat: dank aan L. Broers en Y. El Ghaddar. De omslag was een coproductie van Rob Kluitenberg en mijzelf op een wijze die bij een architectenbureau of een haute couture ontwerper niet zou hebben misstaan: voor de prettige manier van werken ook dank! Dank aan het Bestuur voor het jarenlang in mij gestelde vertrouwen om deze functie te vervullen. En dank aan alle medewerkers van het Instituut. In deze 22 jaar hebben we veel lief en leed gedeeld, spannende en mooie momenten meegemaakt. Het waren prachtige jaren!

Den Haag / Delft, oktober 2019

Monika Chao-Duivis

Inhoudsopgave

Voorwoord

v

1 Inleiding

2 De redenen, die ten grondslag lagen aan de ontwikkeling van het geïntegreerde model

2.1	De literatuur vanaf de jaren '80 van de vorige eeuw	7
2.2	Enthousiasme in het bouwbedrijfsleven?	10
2.3	De redenen genoemd in de Toekomstige Opgave	10
2.4	Afrondend	15

3 Pijnpunten in het geïntegreerde model

3.1	Het pijnpunt dat er van het begin af was en dat maar niet weg ging: de af te geven prijs in combinatie met de onbekendheden	17
3.1.1	Inleiding	17
3.1.2	Het pijnpunt is tijdig gesignaleerd en niet verdwenen uit de literatuur	17
3.1.2.1	<i>De periode voorafgaand aan 2000</i>	17
3.1.2.2	<i>De periode na 2000</i>	23
3.1.2.3	<i>Afrondend</i>	24
3.1.3	Het opstellen van de algemene voorwaarden UAV-GC 2005 (2000): is met de waarschuwing voldoende gedaan?	25
3.1.3.1	<i>De totstandkoming van de UAV-GC 2005 (2000): enkele algemene opmerkingen</i>	25
3.1.3.2	<i>De inhoud van de UAV-GC 2005 (2000)</i>	26
3.1.4	Afrondend	30
3.2	Andere pijnpunten in het geïntegreerde model	31
3.2.1	Inleiding	31
3.2.2	De scope en afbakening van de werkzaamheden	31
3.2.3	De taakverdeling en de onderlinge verhoudingen	32
3.2.4	Volgtijdelijkheid van werkzaamheden	37
3.2.5	Afrondend	37
3.3	Een greep uit de rechtspraak betreffende de informatieproblematiek	38
3.3.1	Inleiding	38
3.3.2	De informatieproblematiek	39
3.3.3	Afrondend	46
3.4	Intermezzo: twee vergelijkingen	46
3.4.1	Inleiding	46
3.4.2	De Nederlandse ervaringen met het geïntegreerde model zijn niet uniek	47
3.4.3	Vergelijkbare problemen bij andere rechtsgebieden: de ervaring bij de grondexploitatie modellen bij gebiedsontwikkeling	48

3.5	De conclusie betreffende het geïntegreerde model	51
4	De toekomst	
4.1	Inleiding: het vertrekpunt	53
4.2	De maatregelen van RWS en wat daarvan te denken	54
4.2.1	De prijsbepaling	54
4.2.1.1	<i>De maatregel</i>	54
4.2.1.2	<i>Wat van de maatregel te denken?</i>	55
4.2.1.3	<i>Afsluitend</i>	59
4.2.2	De portfolio aanpak en performance management	60
4.2.2.1	<i>De maatregel</i>	60
4.2.2.2	<i>Wat te denken van de maatregel?</i>	61
4.2.3	Verbeteren van randvoorwaarden	62
4.2.3.1	<i>De maatregel</i>	62
4.2.3.2	<i>Wat van de maatregel te denken</i>	63
4.3	Het rapport van RWS: conclusie	64
4.4	Hoe nu verder?	65
5	De titel van deze publicatie	67
6	Laatste woorden	69
	English translation	71